

Zitierhinweis

Martínek, Jiří: Rezension über: Pavel Kreisinger, Češi a Slováci v Austrálii v 1. polovině 20. století a jejich účast ve světových válkách, Praha: Academia, 2018, in: Český časopis historický, 2018, 4, S. 1179-1180, DOI: 10.15463/rec.181114152

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

z Oxfordu nastínila vývoj slangu a slovní zásoby v době války na konkrétním příkladu. V příspěvku „English Words in War-Time. Andrew Clark and Living Language History, 1914–1918“ vychází z deníku a lexikografických sbírek evangelického pastora Andrew Clarka, který mezi léty 1914 až 1918 působil v malé vesnici v hrabství Essex. Clarkovy práce jsou podle Mugglestone jedinečným zdrojem informací, umožňujícím nahlédnout do procesu vzniku válečných neologismů, včetně pojmu „zákopové válčení“ (*trench warfare*). Devadesát dva svazků jeho deníku *Echoes of the 1914 War in an Essex Village* (srpen 1914 až prosinec 1919) představuje kolektivní historii malé komunity. Lze souhlasit s autorkou, že jde o „historii odpoutanou od velkých faktů a velkých mužů“. Clark dokázal výborně zaznamenat běžnou každodenní mluvu a slang, stejně jako oficiální projevy, jazyk žurnalistů i reklamy. Přínos recenzovaného díla tkví zejména v interdisciplinarity prezentovaných výsledků, které leží v průsečíku historio-graphického, literárního, jazykovědného a kulturně-historického výzkumu. Studie doplněné smíšeným rejstříkem potvrzují, že nezbytnou součástí vojenského řemesla a vedení války je komunikace. Jakýkoliv komunikační nástroj, v tomto případě jazyk, může být silnou zbraní, což dokládají i kognitivní posuny propagandy a jejich důsledky. Obě témata jsou v publikaci ilustrována i zajímavým obrazovým doprovodem v černobílém provedení.

Vojtěch Szajko

Pavel KREISINGER

Češi a Slovinci v Austrálii v 1. polovině 20. století a jejich účast ve světových válkách
Praha, Academia 2018, 400 s.,
ISBN 978-80-200-2821-1.

Jakkoli nejmenší kontinent, Austrálie, je od českých zemí značně vzdálen, není v době moderní techniky a dopravních možností problémem ani bádání v tamních institucích. Mezi těmi, kteří se do australských archivů dostali, je i mladý olomoucký historik Pavel Kreisinger. Téma, které si zvolil – česko-australské vztahy – je dosud zpracováno pouze torzovitě a s rozdílnou kvalitou; otázka účasti původem českých vojáků v ozbrojených silách našich protivníků dosud zkoumaná téměř nebyla.

Vzhledem k tomu, jak málo toho český čtenář o australských dějinách ví (jakkoli existují již dva překlady *Dějiny Austrálie*, od Geoffrey Blaineyho a Stuarta Macintyreho), rozhodl se autor před vlastním výkladem o našich vojácích do knihy včlenit i několik stručnějších pasáží, rekapituluujících australské dějiny. Nemají charakter samostatných exkurzů, jsou pojaty jako organická součást knihy, jakkoli její gros se týká bohemikální tematiky.

První světová válka (1914–1918) zasáhla Austrálii, jako součást britské koruny, velmi silně: počet jejích padlých (cca 60 000) je srovnatelný například se ztrátami americké armády. Mezi jejími vojáky, kteří zasáhli do bojů na zejména evropských frontách, bylo i několik Čechů: z nich autor sleduje zejména osudy Františka Hájka, ale i několika dalších, včetně (v dalším výkladu zmíněného diplomata) E. J. Hajného. Většina našich krajanů byla nasazena na soluňské frontě, jednotlivcům se podařilo dostat i do československých legií.

Druhá část knihy se věnuje meziválečné éře, a to jak po stránce diplomatických vztahů ČSR a Austrálie (u jejich ustavení stál v roli prvního konzula geograf a profesor pražské Univerzity Karlovy Jiří Viktor Daneš), tak především sledováním vývoje života naší krajské komunity i některých hostů – opomenuta nebyla známá návštěva Egona Erwina Kische v roce 1934. Vice versa je ale doplněn i exkurz o Australanech v meziválečné ČSR. Další kapitoly jsou věnovány dějinám česko-australských vztahů za druhé světové války, kdy se země stala cílem emigrace pro desítky našich spoluobčanů, včetně těch židovského původu. Možná překvapivým zjištěním je, že většina z nich neprojevovala zájem o působení v naší zahraniční armádě: pokus o nábor dobrovolců v letech 1940–1941 skončil fiaskem, když se přihlásili doslova jen jednotlivci... Z osobností je upozorněno zejména na konzula Dr. Adolfa Solanského.

Za vrchol knihy ale lze určitě považovat kapitolu č. 7, která se věnuje (ve shodě s názvem) Čechům a Slovákům v australské armádě během 2. světové války. Na jednotlivých osudech dokumentuje různé případy našich vojáků – zajatého Josefa Kopanicu, který nakonec zemřel v japonském táboře na Borneu, MUDr. Marco Braunsteina, bratry Zikánovy (sloužící v australském letectvu RAAF), ale i několik žen v pomocných jednotkách, z nichž vynikla geografa Dr. Julie Moschelesová.

Velmi cenné je množství pramenů, které Kreisinger využil – nejen z archivů v ČR a Austrálii, ale i na Slovensku a v USA. Vědle toho je téměř vyčerpávajícím způsobem využita dosavadní literatura, včetně těžko dostupných titulů. Po faktografické stránce je práce velmi komplexní: ačkoli jsem ji podrobně (a na několikrát, neb prvně

jsem ji zdolal „jedním dechem“) pročetl, našel jsem jen pár drobných nepřesností: Snad by šlo uvést, že Edward Mühlstein (s. 245–246) je totožný s významným pražským architektem meziválečné éry a Ladislav Mareš, uvedený na s. 381, se jmenoval Vladislav (1925–2004, mj. ředitel gymnázia v Brandýse nad Labem a autor zajímavé diplomní práce o českých cestovatelích). To jsou ale jen drobnosti, které nemohou uškodit hodnocení této vynikající práce.

Jiří Martínek

Tomáš TLUSTÝ

Budování národních organizací YMCA v Československu a Polsku. Rozvoj tělesné kultury v letech 1918–1939

Praha, Karolinum 2017, 340 s.,
ISBN 978-80-246-3559-0.

Sport není častým tématem české odborné literatury, ačkoli v zahraničí existuje řada prací sledujících tento fenomén z hlediska politického, sociologického, psychologického, případně se zkoumá jeho vliv na architekturu. Ta se stává často dominantou dané lokality, již se přizpůsobují dopravní, inženýrské a sociální sítě, a která tak přetváří sídelní aglomerace, nebo se vytvářejí sportovní areály, v nichž se odehrávají sportovní utkání s masovou účastí. O to je důležitější tato práce, která nejenže přibližuje některé sportovní aktivity v meziválečném období, ale činí tak ve spojení s částí společenské sféry, která rovněž není příliš probádána. Řada mezinárodních organizací jako YMCA, skaut nebo studentská či náboženská sdružení měla výrazný vliv na společenské dění, ale jejich historie a činnost dosud není uspokojivě zmapována, i když v poslední době se bádání na toto téma rychle rozvíjí. Recenzovaná práce je o to cennější,